

KRISTIINA UUSITALON MAALAUKSISSA YHDISTYY VASTAKOHTIEN HARMONIA

KRISTIINA UUSITALO, NAURUN PUUSKIA I, 2010-2011. KUVA JUSSI TAINEN.

Uusitalon taide häikäisee ensi katsomalta; valon kirkkautta pimeyden keskellä, hehkuvia talvimaisemia, räiskyviä värejä. Akvarellipaperille, puupaneelille tai alumiinille ilmestyy väriaineella esiin pyyhitty näky. Mukana on spontaania tunnetta ja siveltimenvedon vapautta. Mutta myös tarkkaa suunnittelua, konkreettista muodon kurinalaisuutta ja ajan synnyttämää varmuutta.

TEKSTI | MIKKO ORANEN

KRISTIINA UUSITALO, VALOISAMPI KUIN PILVI JONKA LÄPI AURINKO PAISTAA V, 2010. PIGMENTTI JA ALKYDI ALUMIINILLE, 250 x 150 CM. KUVA JUSSI TIAINEN.

KRISTIINA UUSITALON (s. 1959) taiteilijaura on kestänyt jo kolmisenkymmentä vuotta. Siihen on mahtunut monia erilaisia vaiheita; Suomessa työskentelyn lisäksi kymmenen vuotta Yhdysvalloissa, ja paluu 1990-luvun puolivälissä takaisin kotimaahan. Se on ollut uusien asioiden tutkimista ja löytämistä; kysymyksen kohtaamista, jotka ovat vuosi vuoden jälkeen palanneet eteen hieman muuntuneina. Se on ollut taiteilijana ja ihmisenä kasvamista.

UUSITALON TEOKSET HURMAAVAT katsomaan. Ne houkuttelevat kuvan äärelle, ja yhtäkkiä huomaa jääneensä satimeen. Et ole enää teoksen pinnalla, vaan sen sisällä. Alat huomata erilaisia vetoja, ristiriitajakin, jotka herättävät uteliaisuuden ja halun ymmärtää lisää. Eivät nämä ristiriidat paljastu hetkessä, vaan ne tarvitsevat myös aikaa avautuakseen.

HYVÄ TAIDE ON usein kaunista katseltavaa, mutta sen lisäksi tarvitaan syvyyttä, joltain mikä herättää kasvavaa mielenkiintoa. Uusitalon maalauksissa tämä aspekti syntyy useiden hienovaraisten ristiriitojen kautta. Ne ovat pikkuhiljaa tiivistyneet hänen tuotannossaan; vastakohdat ovat tulleet lähelle toisiaan, menettämättä ominaislaatuaan, mutta mahtuen kuitenkin samaan kuvaan. Aivan kuten elämässä kuuluukin tapahtua.

LUONTO JA MAISEMA ovat olleet Uusitalon taiteessa läsnä alusta alkaen. Viimeiset kymmenen vuotta Uusitalo on maalannut enimmäkseen talvista metsää. Uusitalon ilmaisu on välillä esittävämpää, välillä abstrahoivampaa. Kysymys esittävästä ja ei-esittävästä taiteesta Uusitalon kohdalla ei oikeastaan ole mielekäs. Se missä menee raja esittävän ja ei-esittävän, abstraktin ilmaisun kohdalla, ei ole enää tärkeää. Konkreettinen paikka ei ole Uusitalolle teoksen aihe, vaikka lähtökohdiltaan teokset ovat palautettavissa konkreettisiin paikkoihin.

KRISTIINA UUSITALO, POIS JA KOHTI IV, 2009. ÖLJYVÄRI, PIGMENTTI JA ALKYDI ALUMIINILLE, 300 x 150 CM. KUVA JUSSI TIAINEN.

Uusitalo ei siten ole maisema- eikä luontomaalari sanojen perinteisessä merkityksessä. Teosten aihe on sisäinen tapahtuma, ilmestys tai oivallus; siirtymä ajatuksissa jonnekin eteenpäin.

INFORMALISMI, MUODOSTA vapautuminen, syntyi vastavoimana konkretistiselle, rakenteelliselle ilmaisulle. Uusitalon teoksissa on rakenteellinen lähtökohta, vaikka teokset näyttävät ja edustavat myös muodon vapautta. Tästä syntyy jännite, joka on tyyppillinen myös itämaisessä taiteessa. Teoksissa yhdistyy kurinalaisuuden ja rakenteellisuuden kauneus vapaalla kädellä tehdyn voiman ja nopeuden illuusioon. Sivellinmaalaukseen ja kalligrafiaan perustuvassa tekniikassa maalataan ehdottomasti vapaalla kädellä, mutta vahvuus ja vapaus on löydetty ja saavutettu lukemattomien harjoituskertojen kautta. Tämä vaatii paljon työtä, mutta lopputulos on katsojalle nautittavaa ja voimakasta.

TÄMÄ YHDISTYMINEN ON nähtävissä teoksessa Käännetty perspektiivi V (2006). Sen harmonia perustuu vahvoille viivoille, selkeille linjoille ja väripintojen sommittelulle, mutta myös hurjalle myllerrykselle, joka käy läpi koko teoksen ja sen edellä mainittujen elementtien, saaden aikaan vauhdin hurman ja sfäärien tunnun. Pyörteet lähtevät teoksessa niin voimakkaaseen vauhtiin, että sen voi lähes kuulla. Vaikka musiikista ei ole Uusitalon taiteen yhteydessä puhuttu, on se mukana hänen tuotannossaan kuultavana vireenä.

UUSITALON TAITEEN TAUSTALLA on vahva henkinen pohja. Aiemmissa 1980-luvun teoksissaan Uusitalo maalasi luonnonvoimia; tuulta, tulta, vettä ja jättä. 1990-luvun alussa ilmestyivät pyhimysten ja jumalien kuvat. Nämä maiseman ja pyhän elementit asettuivat ajan saatossa muodoksi, jonka kautta Uusitalo pystyi kertomaan ihmisenä olemisesta. Konkreettisen

VASEMMALLA YLHÄÄLLÄ | KRISTIINA UUSITALO, MOUTH FULL OF RAIN XI, 2008. ÖLJYVÄRI, PIGMENTTI JA ALKYDI ALUMIINILLE, 100 x 150 CM. KUVA JUSSI TIAINEN.
VASEMMALLA ALHAALLA | KRISTIINA UUSITALO, VALOISAMPI KUIN PILVI JONKA LÄPI AURINKO PAISTAA VII, 2010. ÖLJYVÄRI, PIGMENTTI JA ALKYDI ALUMIINILLE, 150 x 250 CM. KUVA JUSSI TIAINEN.

maiseman ottaminen osaksi maalausta ei ollut Uusitalolle itsestään selvää tai helppoa. Vähitellen nämä erilaiset kiinnostuksen kohteet ovat kuitenkin sulautuneet yhteen. Kerronnallisuuden tilalle on tullut kuva; kuvalla voi kertoa toivosta, voimasta ja Jumalan läsnäolosta riippumatta siitä, mitä kuva esittää. Uusitalon taiteeseen on sisäänrakennettuna käsitys meitä korkeammasta voimasta, mutta se ei ole ymmärryksen kautta syntynyttä tietoa, ei paikkoilleen jähmettynyttä dogmaattisuutta. Se on jotain mikä voi ja saa olla ymmärryksen tuolla puolen.

UUSITALON TEOKSIA EI kuitenkaan voi olla katsomatta maisemamaalauksen tradition kautta. Vaikka maalausten aihe ei ole paikka, on kysymys kansallismaisemasta noussut esille hänen 2000-luvun alun ja puolenvälin maalauksarjoissa kuten Esimaku, Koivu ja tähti sekä Maamme-kirja. Nämä teokset tuntuvat muodostavan jatkumon, jossa on kysymys maiseman irrottautumisesta sille asetetuista velvoitteista. Se ideaalinen kuva ja kauneus, jota (kansallis)maiseman odotetaan kantavan, muuttuu hiljalleen yksinäisemmäksi ja henkilökohtaisemmaksi. Tätä kautta Uusitalo tutkii myös kuilua kauan sitten omaksutun mielikuvan ja ympäröivän todellisuuden välillä.

TEOKSESSA PALJAASEEN KÄTKETTY I (2006) kaksi puuta seisoo yksin vain ylösastaan kuvattuna paljasta taivasta vasten. Perspektiivi on ennemminkin alhaalta kuin ylhäältä päin, korostaen puiden itsenäisyyttä, ei katsojan hallitsevaa otetta. Puiden välimaastossa on vertikaalinen siveltimenveto, joka luo tunteen jostain puiden ja katsojan välissä olevasta ja samalla yhteyden alhaalta ylöspäin avautuvaan avaruuteen.

KRISTIINA UUSITALO, KÄÄNNETTY PERSPEKTIIVI V, 2006. ÖLJYVÄRI, PIGMENTTI JA ALKYDI MDF-LEVYLLE, 170 x 170 CM. KUVA JUSSI TIAINEN.

VAIKKA MAALAUKSISSA EI OLE ihmisen kuvia, on Uusitalolle maalaus aina kuva ihmisestä. Jokainen maalaus on taiteilijalle omakuva siinä mielessä, että taiteilijan täytyy teoksissaan käsitellä sitä aihetta, mikä hänelle itselleen on juuri nyt polttavin. Ja jotta voisi tehdä mitään merkityksellistä itsensä tai yleisön kannalta, on tässä pisteessä pysyttävä, rehellisenä itselleen, oli se sitten ihan mitä tahansa! Silloin ollaan jossain sellaisessa kiinni, mistä kannattaa tehdä jotain. Jotain mikä on totta.

TAITEEN TEKEMINEN ON aina luomista. Se on aineettoman tekemistä aineelliseksi. Tähän tehtävään tarvitaan jokin konkreettinen muoto, esine, jotta aineeton kokemus voidaan välittää toiselle; katsojalle ja yleisölle. Uusitalo maalaa useilla eri tekniikoilla. Akvarellitekniikassa on työskenneltävä nopeasti, siveltimenvetoa ei voi muuttaa. Välillä on maltettava odottaa työn kuivumista. Tämä työskentelytapa on siirtynyt Uusitalolla myös muihin tekniikoihin; öljy alumiinilla käyttäytyy samalla tavoin. Uusitalon tapaan maalata sisältyy riskiä; se on samaan aikaan kiihkeää, täysillä eteenpäin menemistä, mutta toisaalta odottamista, pysähtymistä, harkitsemista. Teos voi syntyä kahdessa viikossa, mutta useimmiten se ottaa kaksikin kuukautta, välillä jopa puoli vuotta. Ideat uusiin maalauksiin tulevat jo edellisten aikana, niinpä työn alla on aina muutamia teoksia. Halu tehdä ja kokeilla monenlaista on suuri, ja se johtaa - kauas. **TD**

Kirjoitus perustuu keskusteluihin Kristiina Uusitalon kanssa.

Uusitalon teoksia on nähtävillä Taiteen Vuoksi – Saimaa kuvataiteessa -näyttelyssä Etelä-Karjalan taidemuseossa 15.5.–18.9. sekä Pyhäniemi 2011 -kuvataidenäyttelyssä Pyhäniemen kartanossa 3.7.–14.8.

KRISTIINA UUSITALO. KUVA NICKLAS WARIUS.

